

Výsledky kontroly dodržiavania povinností pri uvádzaní biocídnych látok na trh

V mesiacoch október - november 2016 vykonali inšpektori Slovenskej obchodnej inšpekcie (ďalej len „SOI“) kontrolu dodržiavania povinností pri uvádzaní biocídnych výrobkov na trh, ustanovených zákonom č. 319/2013 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trh a ich používaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“); nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trhu a ich používaní (ďalej len „nariadenie“) a delegovaným nariadením Komisie (EÚ) č. 1062/2014 o pracovnom programe na systematické skúmanie všetkých existujúcich účinných látok nachádzajúcich sa v biocídnych výrobkoch uvedených v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 (ďalej len „nariadenie č. 1062/2014“).

Biocídne výrobky sú:

1. látky alebo zmesi vo forme, v ktorej sa dodávajú používateľovi, ktoré:
 - pozostávajú z jednej alebo viacerých účinných látok,
 - obsahujú takéto látky, alebo ich vytvárajú a
 - sú určené na ničenie, odpudzovanie a zneškodňovanie škodlivých organizmov, zabránenie ich škodlivému účinku alebo ochranu proti akémukoľvek škodlivému organizmu akýmkoľvek spôsobom, ktorý nie je len fyzikálnym alebo mechanickým pôsobením,
2. látky alebo zmesi vyrobené z látok alebo zmesí, na ktoré ako také sa nevzťahuje bod 1., ale sú určené na ničenie, odpudzovanie a zneškodňovanie škodlivých organizmov, zabránenie ich škodlivému účinku alebo ochranu proti akémukoľvek škodlivému organizmu akýmkoľvek spôsobom, ktorý nie je len fyzikálnym alebo mechanickým pôsobením,
3. ošetrované výrobky, ktoré majú primárne biocídnu funkciu.

Podnikateľ (výrobca, dovozca, distribútor) pred uvedením biocídneho výrobku na trh požiada Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Centrum pre chemické látky a prípravky (ďalej len „Centrum“) o zapísanie do Registra biocídnych výrobkov sprístupnených na trhu v Slovenskej republike (ďalej len „register BV“). Centrum po vyhodnotení predloženej dokumentácie vydá rozhodnutie o zapísaní biocídneho výrobku do registra BV a prideli mu registračné číslo. Podnikateľ môže uviesť alebo sprístupniť BV na trh v nasledujúci deň po jeho zapísaní do registra BV.

Na trh môžu byť uvádzané len tie biocídne výrobky, ktorých účinné látky sú hodnotené alebo budú v rámci tohto programu posúdené podľa nariadenia č. 1062/2014. Pri hodnotení a schválení účinnej látky je stanovený termín, dokedy biocídne výrobky s obsahom konkrétnej účinnej látky musia byť autorizované.

Cieľom zákona je, aby na trh boli uvádzané len objektívne posúdené biocídne výrobky s maximálnou účinnosťou a minimálnymi rizikami pre ľudí, zvieratá a životné prostredie.

SOI, ako kontrolný orgán vnútorného trhu, je oprávnená pri výkone kontroly preverovať, či podnikatelia dodržiavajú ustanovenia zákona a ukladať pokuty za správne delikty v zmysle § 17 zákona.

Predmetom kontroly bolo preto preverenie dodržiavania povinností podnikateľov pri uvádzaní biocídnych výrobkov na trh, ustanovených v zákone a v nariadení.

Cieľ kontroly:

Kontrola mala za cieľ vyselektovať z vnútorného trhu biocídne výrobky s obsahom účinných látok, na ktoré sa vzťahuje zákaz uvádzania alebo sprístupňovania na trh podľa § 20 zákona, ako aj preveriť u ostatných biocídnych výrobkov dodržiavanie povinností podnikateľov, ustanovených v zákone a nariadení pri ich uvedení na trh, najmä :

- podať žiadosť na Centrum o zápis biocídneho výrobku do registra BV, príp. žiadosť o autorizáciu biocídneho výrobku,
- uvádzať na trh len tie biocídne výrobky, ktoré obsahujú účinnú látku, ktorá sa nachádza v nariadení č. 1062/2014 alebo už bola hodnotená,
- klasifikovať, baliť a označovať biocídny výrobok podľa článku 69 nariadenia (okrem tých, ktoré obsahujú ako účinnú látku mikroorganizmy),
- vyhotoviť kartu bezpečnostných údajov (ďalej len KBÚ) v súlade s článkom 70 nariadenia,
- poskytnúť KBÚ Národnému toxikologickému informačnému centru a každému príjemcovi (okrem spotrebiteľa),
- pri propagácii a reklame biocídneho výrobku dodržiavať požiadavky podľa článku 72 nariadenia ,
- dodržiavať požiadavky pri predaji biocídnych výrobkov, ako nebezpečných chemických látok alebo zmesí,
- dodržiavať termíny na sprístupňovanie tých biocídnych výrobkov, ktoré nebudú autorizované alebo ak niektorá jeho účinná látka nie je schválená.

Výsledky kontroly biocídnych výrobkov

V rámci kontrolnej akcie inšpektori SOI vykonali kontroly u **10 výrobcov** a **35 distribútorov**. Bolo prekontrolovaných **212 druhov biocídnych výrobkov**, z toho **u 45 druhov boli zistené nedostatky**, čo predstavuje **21,2 %**. Prevažnú väčšinu nedostatkov predstavujú biocídne výrobky s nedostatkami v označení a neoznámené Centru.

Ďalších **28 kontrol** bolo vykonaných **vo veľkoskladoch a maloobchodných predajniach**. Tieto kontroly boli zamerané hlavne na zistenie informácií o výrobkoch, ich výrobcov (resp. distribútoroch) a na zistenie výskytu biocídnych výrobkov v predaji po lehote, ktorá je stanovená v zákone na ich dopredaj, ak predmetná účinná látka nie je schválená alebo ak na biocídny výrobok nebola podaná žiadosť na autorizáciu; prípadne na zistenie výskytu biocídnych výrobkov s obsahom účinných látok, na ktorých sa vzťahuje zákaz uvádzania na trh podľa nariadenia.

Všetky kontrolované subjekty predložili oprávnenia na podnikanie v súlade s požiadavkami na predmetnú podnikateľskú činnosť.

1. Kontrola biocídnych výrobkov so zakázanými účinnými látkami

Počas kontroly **neboli zistené** žiadne biocídne výrobky s obsahom účinných látok, ktoré nebudú hodnotené a na ktoré sa vzťahuje podľa nariadenia zákaz uvádzania na trh.

2. Oznámenie biocídnych výrobkov

Podnikateľ, ktorý chce uviesť alebo sprístupniť na slovenský trh biocídny výrobok, požiadava podľa § 20 zákona Centrum o **zapísanie** biocídneho výrobku **do registra BV**. Podnikateľ môže uviesť alebo sprístupniť BV na trh v nasledujúci deň po jeho zapísaní do registra BV. Z kontrolovaných **212 druhov biocídnych výrobkov 11 druhov bolo uvedených na trh bez toho, aby boli zapísané do registra BV**, čo predstavuje **5,2 %**.

3. Autorizácia biocídnych výrobkov

V súčasnosti prebieha proces hodnotenia existujúcich účinných látok v súlade s nariadením. Účinné látky po hodnotení a schválení pre jednotlivé typy BV sa zaradia do zoznamu schválených účinných látok s účinnosťou **o 2 roky od dátumu zaradenia**. Do tohto termínu podnikateľ, ktorý uvádza na trh biocídny výrobok s predmetnou účinnou látkou, je povinný v zmysle § 20 zákona **podat' žiadosť** Centru **o autorizáciu biocídneho výrobku**, alebo osvedčenú kópiu o prijatí žiadosti o autorizáciu biocídneho výrobku príslušným orgánom iného členského štátu. O ďalšie tri roky už musí byť autorizácia biocídneho výrobku vykonaná.

Ak podnikateľ nemieni autorizovať biocídny výrobok a nepodá žiadosť o autorizáciu, sprístupňovanie takého biocídneho výrobku na trh sa ukončí do 180 dní od dátumu nadobudnutia účinnosti zaradenia účinnej látky do zoznamu.

Počas kontrolnej akcie z 212 druhov BV boli **zistené nedostatky** u **4 druhov BV** na trhu, kde distribútori nepredložili a ani nemali k dispozícii či už Žiadosť o zápis biocídnych výrobkov adresovanú Centru alebo rozhodnutie **o autorizácii** z Centra. Kontrolované subjekty nebudú ďalej predmetné biocídne výrobky predávať a siahnu ich z trhu.

4. Kontrola karty bezpečnostných údajov (KBÚ)

Zákon ukladá podnikateľovi povinnosť vyhotoviť KBÚ pre každý biocídny výrobok, ktorý je klasifikovaný ako nebezpečný. KBÚ je povinný poskytnúť Národnému toxikologickému informačnému centru a každému odberateľovi biocídneho výrobku (okrem spotrebiteľa) najneskôr s prvou dodávkou, aby príjemca mohol prijať účinné opatrenia týkajúce sa ochrany života, zdravia ľudí a životného prostredia.

Po obsahovej stránke KBÚ musí spĺňať požiadavky, ustanovené § 6 zákona č. 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „chemický zákon“) a v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 z 18. decembra 2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH) a o zriadení Európskej chemickej agentúry, o zmene a doplnení smernice 1999/45/ES a o zrušení nariadenia Rady (EHS) č. 793/93 a nariadenia Komisie (ES) č. 1488/94, smernice Rady 76/769/EHS a smerníc Komisie 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES REACH (ďalej len „nariadenie REACH“).

Predmetom kontroly boli KBÚ tých biocídnych výrobkov, ktoré boli klasifikované ako nebezpečné. Z prekontrolovaných **152 KBÚ** na **7 druhov** biocídnych výrobkov **nemali** podnikatelia **vypracované KBÚ** pri prvej kontrole, čo predstavuje **4,6%**. KBÚ dotknutých výrobkov boli následne zaslané Národnému toxikologickému informačnému centru ako aj príjemcom biocídnych výrobkov až po ich vypracovaní.

Z obsahovej stránky **neboli u kontrolovaných KBÚ zistené nedostatky.**

Správnosť klasifikácie zmesi bola prekontrolovaná v každom prípade. **Nesprávna výsledná klasifikácia počas kontrolnej akcie nebola zistená.**

5. Kontrola označovania biocídnych výrobkov

Označovanie biocídnych výrobkov musí byť v súlade s požiadavkami článku 69 nariadenia. Ak ide o nebezpečnú zmes, jej označovanie musí obsahovať aj údaje stanovené v §§ 3 a 4 chemického zákona.

Označovanie biocídnych výrobkov, balených v aerosólovom rozprašovači, musí vyhovovať navyše požiadavkám Nariadenia vlády č. 46/2009 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na aerosólové rozprašovače.

Z prekontrolovaných 212 druhov biocídnych výrobkov u **14 druhov (6,6%) boli zistené nedostatky v označovaní.**

Najväznejšími nedostatkami boli **chýbajúce informácie na etikete v štátnom jazyku.**

Ďalšími nedostatkami boli :

- chýbajúce registračné číslo,
- nesprávne označenie registračného čísla
- chýbajúce pokyny na bezpečné použitie a zneškodnenie BV a jeho obalu vrátane zákazu opakovaného použitia obalu
- chýbajúce pokyny na bezpečné zneškodnenie biocídneho výrobku a jeho obalu vrátane zákazu opakovaného použitia obalu,
- deklarácia biocídneho účinku v označení, pritom výrobok neobsahuje účinnú látku,
- BV sa nachádzali v ponuke pre spotrebiteľa po uplynutí doby spotreby.

6. Kontrola balenia biocídnych výrobkov

Balenie biocídnych výrobkov musí spĺňať požiadavky článku 69 nariadenia ako aj požiadavky podľa §§ 3 a 4 chemického zákona.

Pri kontrole balenia biocídnych výrobkov sa inšpektori zamerali hlavne na bezpečnosť obalu, aby nemohlo dôjsť k úniku nebezpečnej látky alebo zmesi a k ohrozeniu alebo poškodeniu zdravia ľudí alebo životného prostredia; aby obaly boli zreteľne odlišné od obalov bežne používaných na potraviny, krmivá, pitnú vodu a lieky; aby obaly nemali lákavý tvar alebo takú dekoráciu, ktorá by uvádzala spotrebiteľa do omylu alebo vzbudzovala zvedavosť detí; aby obaly jedovatých, mimoriadne horľavých, veľmi horľavých, škodlivých a žieravých látok a zmesí boli vybavené hmatovým upozornením na nebezpečenstvo pre ľudí s poruchou zraku a nevidomých a pri jedovatých a žieravých látkach a zmesiach navyše aj s uzávermi odolnými proti otvoreniu deťmi.

Inšpektori počas kontrolnej akcie **nezistili žiadne nedostatky v balení** kontrolovaných biocídnych výrobkov.

7. Propagácia a reklama

Pri reklame biocídneho výrobku musí podnikateľ vždy uviesť v zmysle článku 72 nariadenia upozornenie:

„Používajte biocídy bezpečným spôsobom. Pred použitím si vždy prečítajte etiketu a informácie o výrobku.“

Tieto vety musia byť jasne odlišené od ostatných častí reklamy a čitateľné.

V reklamách na biocídne výrobky sa výrobok nesmie prezentovať spôsobom, ktorý je zavádzajúci, pokiaľ ide o riziká vyplývajúce z výrobku pre zdravie ľudí, zdravie zvierat alebo pre životné prostredie alebo pokiaľ ide o jeho účinnosť.

Propagačné a reklamné materiály nesmú obsahovať údaje: „biocídny výrobok s nízkym rizikom“, „netoxický“, „neškodný“, „prírodný“, „šetrný k životnému prostrediu“, „šetrný k zvieratám“ ani žiadne iné podobné označenie.

Z kontrolovaných propagačných materiálov biocídnych výrobkov na internetových stránkach a na reklamných letákoch bolo zistené **v 9 prípadoch chýbajúce upozornenie podľa nariadenia.**

8. Podmienky predaja biocídnych výrobkov, klasifikovaných ako nebezpečné

Podľa § 52 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoja verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, „veľmi toxické látky a zmesi“ sa nesmú vydávať a predávať fyzickým osobám, „toxické látky a zmesi“ nesmú byť predávané osobám mladším ako 18 rokov a nesmú byť predávané v predajniach potravín a hračiek.

Podľa prílohy XVII. nariadenia REACH, chemické látky a zmesi, klasifikované ako „karcinogénny kategórie 1A alebo 1B“, „mutagénny kategórie 1A alebo 1B“, „poškodzujúci reprodukciu kategórie 1A alebo 1B“ nemôžu byť predávané širokej verejnosti.

Počas kontrolnej akcie **neboli** inšpektormi **zistené** žiadne **porušenia podmienok predaja** biocídnych výrobkov.

Opatrenia

1. Vo všetkých kontrolovaných prevádzkach boli spísané inšpekčné záznamy a vydané záväzné pokyny na odstránenie zistených nedostatkov.
2. Pri zistení nedostatkov boli podnikatelia vyzvaní na ich dobrovoľné odstránenie v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 765/2008, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje Nariadenie (EHS) č. 339/93. Počas kontrolnej akcie boli podnikateľmi dobrovoľne stiahnuté z predaja alebo z trhu 6 druhov biocídnych výrobkov v počte 266 kusov v hodnote 784,27 €.
3. V zmysle § 6 ods. 1 písm. a) bod 1. zákona č. 128/2002 Z. z., o štátnej kontrole vnútorného trhu, vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, boli uložené opatrenia na zákaz predaja alebo dodávky u 7 podnikateľských subjektov na 28 druhov biocídnych výrobkov v celkovej hodnote 361,91€ pre vážne nedostatky, ktoré môžu ohroziť zdravie spotrebiteľov.
4. U 3 podnikateľov, ktorí sa dopustili opakovane správneho deliktu v oblasti uvedenia biocídnych výrobkov na trh, prípadne nespĺnili vydané opatrenie na odstránenie zisteného nedostatku, budú začaté správne konania o uložení pokút podľa § 17 zákona.

Záver

Kontrolná akcia bola zameraná na dodržiavanie požiadaviek zákona a nariadenia pri uvádzaní biocídnych výrobkov na trh.

Kontroly boli vykonané u **45** podnikateľov, uvádzajúcich biocídne výrobky na trh. Bolo prekontrolovaných **212** druhov biocídnych výrobkov, z toho u **45** druhov boli zistené nedostatky, čo predstavuje **21,2 %**. Približne u každého piateho kontrolovaného biocídneho výrobku bol tak zistený nesúlad s požiadavkami všeobecne záväzných právnych predpisov. **V porovnaní s kontrolnou akciou v roku 2015, kedy 16,6 % kontrolovaných výrobkov malo nedostatky, tak musíme konštatovať zhoršenie zistených výsledkov.**

Nedostatky boli zistené najmä u tých podnikateľov, ktorí sa s predmetnou podnikateľskou činnosťou zaoberajú krátky čas. Iní predávali biocídne výrobky bez ich registrácie. Počas

kontrolnej akcie bolo zistených **11** druhov biocídnych výrobkov (**5,2 %**) bez predbežnej registrácie Centra.

4,6% kontrolovaných podnikateľov nemalo pri kontrole vypracované karty bezpečnostných údajov u biocídnych výrobkov, klasifikovaných ako nebezpečné. U týchto biocídnych výrobkov nebola splnená požiadavka chemického zákona zaslať ich odberateľom a Národnému toxikologickému informačnému centru.

Kontrolou označovania bolo zistené, že **14** druhov biocídnych výrobkov (**6,6 %**) nevyhovovalo požiadavkám zákona. Najzávažnejšími nedostatkami, ktoré môžu ohroziť zdravie ľudí alebo životné prostredie, boli prípady, keď na výrobkoch informácie v označení neboli v štátnom jazyku, pritom biocídne výrobky boli klasifikované ako škodlivé alebo dráždivé.

Porovnaním výsledkov tejto kontrolnej akcie s výsledkami z kontrolnej akcie v roku 2015 je možné konštatovať, že zistené nedostatky boli približne na rovnakej úrovni.

Mierny pokles porušení bol zistený v nedostatkoch v označení biocídnych výrobkov (z 9,8 % v roku 2015 na 6,6% v roku 2016). Výskyt biocídnych výrobkov na trhu bez vypracovanej KBÚ bol nižší v roku 2016 (4,6 %) oproti výsledkom v roku 2015 (8,7%), a tak isto aj výskyt biocídnych výrobkov bez registrácie v ponuke pre spotrebiteľov bol nižší v roku 2016 (5,2 %) oproti roku 2015 (7,3 %).

Vzhľadom na dosiahnuté výsledky ako aj na skutočnosť, že biocídne výrobky sú ponúkané spotrebiteľom na rôzne účely v stále širšom sortimente, Slovenská obchodná inšpekcia bude tejto problematike naďalej venovať zvýšenú pozornosť.

Príloha 1.

Typy biocídnych výrobkov, ktoré boli kontrolované:

- Typ 1: Biocídne výrobky na osobnú hygienu
- Typ 2: Dezinfekčné prípravky na súkromné a profesionálne použitie
- Typ 3: Biocídne výrobky na veterinárnu hygienu
- Typ 4: Dezinfekčné prípravky pre oblasť potravín a krmív
- Typ 5: Biocídne výrobky pre pitnú vodu
- Typ 6: Konzervačné prostriedky používané počas skladovania výrobkov
- Typ 7: Konzervačné prípravky na povlaky
- Typ 8: Konzervačné prípravky na ochranu dreva
- Typ 10: Konzervačné prípravky na ochranu muriva
- Typ 11: Konzervačné prostriedky na chladiace a spracovateľské systémy využívajúce kvapaliny
- Typ 14: Rodenticídy
- Typ 18: Insekticídy, akaracídy a iné prípravky na reguláciu iných článkonožcov
- Typ 19: Repelenty a atraktanty